

کاغذین بئلی بوکولدو

(دوزگه لر توپلوسو)

شیخ فرملکی

(تألیف)

www.ketab.ir

هدف از قلم

۱۳۹۵

سرشناسه	: ملکی، نیلوفر، ۱۳۹۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: کاغاذین بئلی بوکولدو (دوزگهار توپلوسو) / نیلوفر ملکی
مشخصات نشر	: تبریز: هدف از قلم، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ۸۸ ص: ۱۴ × ۲۱ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۰۹۸-۸-۸
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
یادداشت	: ترکی
موضوع	: شعر ترکی آذربایجانی - ایران - قرن ۱۴
موضوع	: Azerbaijani poetry -- Iran -- ۲۰th century
ده بند - کنگره	: PL۲۱۴/م۷۵۴۳.۵۲ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۸۹۴/۳۶۱۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۹۲۲۲۶

کتابین آدی: کاغاذین بئلی بوکولدو.

شاعیر: نیلوفر ملکی (لاچین).

جلد، صفحه دوزنلهین: مهدی میمند.

یایملایان: هدف از قلم، ۱۳۹۵.

لیتوگرافی: رنگین.

چاپ: ستوده

صحافی: امین.

سای: ۱۰۰۰ جلد.

چاپ نوبتی: اول.

بیچیم: رقعی.

قیمت: ۸۰۰۰ تومن

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۰۹۸-۸-۸

انتشارات هدف از قلم

تبریز - خیابان ثقة الاسلام - بالاتر از مقبره الشعرا - به طرف سه راه شمس تبریزی - پلاک ۲۱۵

تلفن های تماس: دفتر ۰۴۱۳۵۲۵۸۵۹۶ - جوادپور ۰۹۱۴۷۸۶۸۹۹۱

دوزگه نه

شعر نه دوزگه نه
هیجری ۵- جی عصرده، نظامی عروضی سمرقندی، «مجمع النوادر» کتابیندا شاعری تعریف ائتمک، بنو «دقیق النظر و رقیق الفکر» آدلاندیریر و رشید و طواط «حدائق السحر» آدلان اثریندا، شمس قیس رازی «المعجم فی معانی اشعار عجم» عنوانلی کتابیندا، هر یک یوخاری اکی تعریفه یاخین تعریفلر گتیرمیشلر.

امیر علیشیر نوایی «میزان الاوزان» دا نتیجه آیرکی:
«شاعر سالم و موزون طبع سلیبی و بلاغی دهن اولمالیدیر»^۱
بیز شعردن همیشه بو آنلاملاری ایمیلق. شعرده شعر قالبی، وزن، ریتیم، آهنگ، قافیه و بلاغی صنعتلر اولمالیدیر. شعر قالبلری د تعریف اولونور. مثال اوچون اوزون دریا (= بحر طویل) اؤزوده بیر شعر نوعی قالب دیر.

دوزگه نه دئمکدیر؟

دوزگه ده ایسه، شعرده اولان صوری اؤزلیکلر یوخد. یعنی مشخص قالب، وزن، آهنگ و قافیه گتیرمک الزام اندیجی دگیلیدیر. دوز یازی شعر کی یازیلیر. لکن اؤزونه گؤره دوز یازی ایله ده فرقله نیر. هم شعره بنزه بیر و هم دوز یازی اوخشا بیر. اما نه شعر دیر و نه ده دوز یازی دیر. دوزگه، بیر بدیعی تصویر و یئنجه بیر انلام ایله اورتایا چیخیر.

شاعره کئچمیشده «ییرچی» دئییلیردی. دوزگه یازانا ایسه «دوزگه چی» آدی وئریلیر. الینیزده اولان کتاب «لاچین» تخلص ائدن «تیلوفر ملکی» خانیمین بیر دوزگه لر مجموعه سی دیر.

هر بیر دوزگه ده ایماز، خیال، ذهن تصویر، اینجه بیر مضمون و بدیعی نکته واردیر.

۱- نوایی، امیر علیشیر. میزان الاوزان، مقدمه و تصحیح دکتر ح. م. صدیق، تهران، تکرخت، ۱۳۶۴، ص ۶۱

بىر تىۋىردە، ياشامدا اوجاركن، بعضاً اۋز كۈلگەسىنى گىرىدە قالانلار اۋرتو ائىنلرە
خطاب بدىعى بويالار ايلە بئلە بىر معنائى توصىيە ائىدىركى او گۇردوگون قارىشقارلار،
سئويلىن انسانلاردىرلار و سن اوجالدىقدان سونرا ايشىق اۋزو گۇرمەدە اونلارادا
ياردىم ائتمەلىسن تاكى آى تىك پارلايا بىلسىنلر:

ياشام دا اوجالدىقجا

كۈلگەنى اۋرتو ائتمە -

گىرىدە اولانلار،

سن...

دۇردوگون قارىشقارلار

من...

سئىيگىم انسانلاردىر،

ايشىق بارو گىرىدە

آى تىك پارلايا.

شاعرىن كىلمىلر ايلە چىرىنچى تىۋىر بوروشوق بىر معمايا اوخشاسادا، درىن معنا
داشئىيىر. او دئىير دردى او قەدىر آغ ردىركى كاغذا يازاركن، اونون بئلى بوكولور،
اودوركى ديوارا يازماق ايسىنچىر و بىرىك دىۋارىن دا بئلى بوكولدىوكىدە ائوى
داغىلاچاقدىر. بورادا اوخوجو غمىن و دىۋارىن داھادا آغىر اولدىوغونو حس ائىدىر،
لمس ائىدىر و حىرتلە تىۋىرى سىر ائتمە چالئىش

كاغازدىن بئلى بوكولدى،

غملىرىن آلتىندا

داھا آغىر سۆزلىرىمى

دوۋارلار يازىرام

بىلىرم، ائویم يىخىلاچاق.

وئردىگى خىيال انگىز تىۋىرلىرى بعضاً بىر و يا ايكى جملەدە بىيان ائىدىر. مثال: وچون
بىرىنچى شىرچىگىنى نثر كىمى يازساق بئلە حالا گىلر:

سن گونش،

من سە آى ...

عۇمور بويو دولانئىرىق

آيرىلىقىن باشىنا.

اما دوز يازى كىمى يازىلاند «آي» سۆزونون سونو و «آيرىلىغىن» عبارەسى نىن
اۋونودە اولان رىتم دويولوب حس ائدىلمىر. اودوركى اونو، مطلق «شعر ساياغى»
يازمالييق، چونكى ذاتاً دە شعردير.

هر كس سوسغونلوق و زوراكى دانىشماسامازلىقدان و استبدادين تحفه سى اولان
سكوت و لال اولمادان دانىشا بىلر، «لاچىن» ايسه بوغازلاردا قوروپان هايقيريشلارين
ثانيه لردى حبس اولمالارنى و ساعتين تىك- تاك ائتمە سىنى انسانين اوچ
آلماسى نىن حركىتى حساب ائدير.

آشاغيداكى اوچ سطرده ديله گتيرىلن فلسفى مفهوم، نثر ايله يازىلسايدى بلكه ده
اون- دورد صحيفه شرح ايله يازىلاردى:

دنييرلر رۇيا دونياسى،

آزاد، يىر بدير،

ما من

يىر مېدا

اوچون گۇرورم.

شاعره نىن اونون سىنىپى نىر يوكسك سئوگى دىر، سئوگىلىسى ايسه ازلى
فيضين مېدىنى سايىلىر، حىرى يىرلاق يىر فىرلاتاراق اونون باشينا دولانير اودوركى
اۋزونودە يىر كوره سى ايله بىرىدە اون باشينا دولتان حساب ائدير:

تازى ازلدن

سنىن اوچون-

يىر يوورالاغىنى

فىرلاق يارالدىب

هاردا اولسان دا باشينا دولانيرام.

انتزاعى و تجربيدى حياتى نىن مختلف چالارلاريندان سۇلتان دوزگه چى، گئجه-
گوندوزونون گرگىنلىكدە قالماسىندان دانىشاندا، «من» بىر فانسى عرقانى معنا
وئير، تقويم ياپراقلارى نىن اضافە گلەمە سىنى، «من» تاپماما اوچون بىر توغونو اۋنە
سورور:

گئجه- گوندوزوم

گرگىن ليكدە

قالىبلار

هر دن منى تاپمادان،

تقويمىن ياپراق لارى اضافە گلير.

لاچىنىن وئردىگى تصويرلر تام يىنى تصويرلردىلر، اسكى ادبياتدا اونلار اوزىنىك
تاپماق اولماز:

قوراقلىق،

گۈزلىرمە يىلەلىپ

گۈزىاشىم اورگىمە سوزولوركن

هرگون بىر دنيز دوغولور

دوداغىم قاچماغا

گۈزلىرىمدىن آسىلىر

• ولوملو گولوش يارانير اوزومده

بو بورونچك،

اوزوم دارمى

بىر دوزگەد اگ ايكلام، گۈرمك و انشىتمگى سوچ سايان دوشونجهلى
دوزگەچى، يىنەنە انسان، يلماغى، داش اولماغا ترجيح اندير و اريمك جزاسىنا
دۈزۈب سئوگى يە اۋنە، ئىگى، ارم سايير:

ياشامدا

درد چكەمەك اوچون

لال اولماق گرک

دانىشماق چۈزۈر هر شىلىرى

دوداقلارنى ايگنە ايله تىك بىر- بىنە

دانىشارسان، نسىمى تىك تپەند دىرناغا سىرەن سىسان

يوم گۈزلىرىنى

خيانتلىرى گۈرمك گۈزلره بۈيۈك بىر سوچ ساييلد

بىرقارا گۈزلۈك تاغ گۈزلىرنە

پامبىخ باس قولاقلارىنا

دوغرو اولمايان سئوگى نىن سۈزلىرىنى انشىتمك

ياشامى بيتيرير

بورالاردا سئومەيىن بۈيۈك جزاسى وار

داش اولماق گرک

اولا بىلمزسن

انسان اولوب اريمك گرک.

يازديغى شعرچىكلرىندە، انسانى ياشاماق اوچون حقلى سايير ولاكن هر ياشاماغى
تصديق ائتمير. او دئير:
صداقتلە داوارناماق انسانا ياراشار.

و بئله بىر شەھرى، تانرى قوخولو شەھر سايىر و انسان دردينە چىرپىنسايران
اورەگى آنلامسىز سايىر:

عۇمور ايستر - ايستەمز كىچىرلى،

شرفلە سۇۋولسا

آدلار اوچون،

اۋلوم آنلامسىز اولار

سئوگىنى ھىركىس دادا بىلر حياتدا،

وفالى اولدوقچا قالاجى اولار،

بۇل اورەگە و بۇيلە ياشاما ايسە سئوگى لازمىدىر، ائلە بىر سئوگى كى انسانين
مارلارى ابلە آداخلاىپ سوموكلرى ابلە بىلسىن:

سامىم سئوگىلە قۇۋوشوب

اما ارىملا آداخلاىپ

سومىر كىرە بىلەن

آماجىم دىنلى تىلغا

نفس يولومو ارىملا دىن

اونون دوشونۇجەسىندە «ئالاق» ھو ائلاق معناسىندا يوخ، بلكە «ئولماق» و
دوغولماق آنلامىندادىر:

يانقى اولموشام

سۆزلىرىندىن

بىر لۇدوم،

ايچمىك ايستەيىرم

باخىشىنى وئر گۆزلىرىمە

او دىنياندا،

گىرمىك ايستەيىرم

سئوگىنى،

آت اورگىمە،

مەن - سەندە،

اۋلىمىك ايستەيىرم.

مەن،

سەن اولماق ايستەيىرم...

لاچنین دوزگه لرینی یاخشی آراشدیریرکن، اونون ایندی بینامتنیت دندگیز اسکی شاعرلر ایله اولان اشتراکینی دا اختاریب تاپا بیلیریک. مثال اوچون حافظین آشاغیداکي:

اشکم احرام طواف حرمت می بندد
گرچه از خون دل ریش دمی ظاهر نیست

اونون بو دوزگه سی ایله برابر مضمونلو پارچالار نظری گلیر:

اوره گیمی بیخدین

ردن - یثره ووردون،

سؤزلری: له قانا بویادین

بیلمه دین ک

مسبح الحاریم تک

اوره گیمه قانا دام ساق حرام دیر!

و یا یئننده حافظین بو بیت بیین: مومنو:

بگشای تربتم را بعد از فانی و بنگر

کز آتش درونم دود از کفن بیاب

آشاغیداکي دوزگه ده بیان اندیلمیشدیر

اوره گیمده،

بیر قبرستان سؤز قویلا نیب.

هر بیرى أغزی باغلی غنچه تک،

دیری - دیری اعدام اولونوب

قبرلر، اودلا دولو

نبش قبر اندرسن

اوره گین یانیب، آلیشار.

من بو کتابی، چاغداش شعر دنیامیزدا یئننی بیر حادثه کیمی دگرلندیریر و امید اندیرم کی باشقا شاعرلریمیزدن ده ایندی یه قدر بیر چوخ نشر اولان دوزگه لر، بیر ادبی نوع کیمی اؤزونه یئر آچسین.

دکتر حسین محمدزاده صدیق

شهریور ۱۳۹۵